

ШЫҢ

СЭКП Тыва обкомунун, Тыва АССР-ниң Дээди Советиниң болгаш Министрлер Чөвүлелиниң органы

ЧАСКА УТКУШТУР МАСТЕРСКАЯДА ХАЙНЫККАН ИШ

Репортаж

Кышкы хүн ыркым апарган чыткан паттың кырында харып ууш келген. Алаак суурун бажынарының сонгаларында чайнап ойнай берген. Суурун чынып куду баткап диттары, шыялырды артың кырында соок тыныжы куу туман астына берген тур. Артың эртин келеринексе, ийи ууз ак бакым көстүп келди. Олардың бирээни — машиналар тургузар гараж, а оскени — машина-техника сентээр мастерская.

Мастерскаяда амгы үеде тракторлар, машиналар сентеп турар хиреңде-ле оон ишти корум-чарычталып, ары-сылгып. Ында бүгү-ле чүвениң курум-чарычталып ан коорге, ажы-херекти башкарып турар кижилер ажычыннарга күш-ажымакты таарычталып байдалдарын тургузар дугайында сазым салып турары нэден болду.

— Кол кичирерин каймып тын ап болууда? —

— Доо, ол ороолдо боор — деп, трактор калды-ла-бир кесекте элпип турган ажычыл хиреңде-ле, уламчылап, оон-бир кесекти дунтурун кайы.

Мастерскаяны бир булуңунда ууз өсө орзак. Ишти ары-сылгып, таарычталып, дор-де етол артында чынык шырайтып, мөгелер дег аажок деген эңиниң, чодаксымаар

сынып, күдер-шымак, хүрен арынның эр олур. Оа биети ээлдэ-биле уткуп мендилен-кеш, узуу сандык олуруры-биле чалады. «Межестей» сооктоз кол кичирер Григорий Давыдович Калинин-биле техника сентелгениң кичирер чорун турарының дугайы чугалажы бердиң.

Межестейлер тоску беш чымың ийити чымыңа бүртү белеткенде ужуражыр дээп, бо хүнерде техника сентелгенин шалыккын чоруду турарын кол кичирер чугалады:

— Бистини механизаторларынык техника сентелгениң донтактан графиниң үсөйи ажалда келдиңер. Ычанаган графиниң оон мурун турар бис. Оон-биле чергелештир, кол кичирер сентелгениң шыярыңче салып турар.

Механизаторлар февралдың 10-га чедир 48 трактор сентээр паланып турган. 50 трактору белең болурун, хирин иштине чыскап тургускай. 68 сенте, 350 комплект илалар, 63 трактор анда-амгы бүртү белең болган.

— Ам сентээр техника чекел?

— Сентеэе чогуур 20 трактор, 7 сенте арткан. Көдө ажы-агыйның еске техника-зын сентээр кодууду адал-талым тур. Оон ачында 40 автомашина сентээр турган үзе бис. Олардан 10 хире арткан. Бистини механизаторларынык бүтү техниканы сентелгенин март айда бүртү доозар деп шийтирер алган.

сентелгениң шыярың хыяларынга база эки.

Мастерскаяда ажыдап турар сентелгениң аразында социалисттик чарыш калбарган. Оон түрүлени чартык ай бозгалыда үсүрүп турар. Материалдык союуралдың хем-чегерин ажылдап кылаң. Чижээ, үзү-нормазын үргүзүчү 150 хуу чедир күөсөдүн, сентелгени эки шыярың кылаң турар кижилерин чартык ай түңүлүнде 15 рубль-биле, 130 хуу күөскениниң 10 рубль-биле шалдары көрдүңер.

Мотористтердин Иван Боргунов, Владимир Волков, токарлардан Василий Садовой, Николай Тимков, слесарлардан Виктор Чаботова, Николай Волков олар ажыл нормазын үргүзүчү 130-150 хуу чедир ажыр күөсөдүн, сентелгени эки шыярың чоруду, материал-материал аң белетнер.

Мастерскаяда эргелестил Михаил Андреевич Загаченко-биле кады мотор дегенге бардык. Ында дорт күдер эрлер чымын каан трактор моторунуң доңгайын алган. бир-ле тыркып деминиң эңген турар.

— Мотористтериниң удурткучу бо — дээп, Михаил Андреевич ары, белең үсө бо-рожы берген, мөгө-шымак эрге айтты. — Бозар сентелге паланы күөсөдүн 120 хуу-дун кудулатпай турар уузе. Ычанаган сентелгенин паланы дугайында чугала-даа

моторулар теже чедир тур мон?

— Мооң-биле катый 48.

— Ычанаган ам сентээриниң ооң эвес арткан ышкыма?

— Он бир-ле мотор арты.

— Сааданас эрлер боздур ийиң.

Оон чоруткан, тракторлар чыскап тургузулган каан деген ороолго бардык. Кесектерин белең кылдыр сентеп дооскан тракторларын ында эштеп, четелдеп, ажылда-дып шешеп турар. Илчирбеге дугулаң сары тракторун кылаңында анык ол олур.

Михаил Андреевичтен айттыңар:

— Бо оол тракторист кижин бе?

— Ийе, сентелгеде ажылдап турар мурунчас трактористтериниң бирээп бо.

Комсомолец Александр Онопленко албанында калык келген-ле төрөк союуралга трактористтериниң ажылдап берген. Ам бодунуң сентелгениң тракторун ажылдап хылап турары ол боду.

Мырыңай чаа токар станогунуң чымында база бир анык оол демир чоңдурган тур. Оон ажыны союурал чугалажы бердиң. Дем кол кичирериниң мактап олурун токар Василий Садовой ол чүе-дир. Дамында көөргө мырыңай бичиң оол, а ол киреде ажылдап турда ууз кижилерин белең ажыр турар. Токар станогунга алаң-бүрү кесектер чоңдурган Вася үзү-нормазын 150 хуу чедир күөсөдүн турар.

Индий-Кыдаттын улустарының тайбын болгаш хамаарышпас чоруу дээш Бүгү-делегей Ассамблеязының кыйгырыы

Делегейиң бүтү улустары чарычпас эргеп — тайбын бозур эргени эдилээр ужурут.

Ычанаган Индий-Кыдаттын улустары өске улустар-биле кады ыңдыр эргелиң-даа.

Олар мычала-даа боттарының амы-тынып болгаш төлөп-тиг чоруу, боттарының хамаарышпас чоруу болгаш хосталганы ам чээрин беш ажыг чыл дургузунда боо-челесез холга туткат, камгалар ужурга таарыжыр турар. Каттышкан Штаттарынн чазала бодунуң делегей стратегиязы

ның талазы-биле эрге-ажыктарын барымдаалап, делегейди ол демекселеринге америк теринделди тургузар деп шийтирер.

Индий-Кыдаттын улустарының кыламаккай удуралымы-кымыга, бүгү делегейиң улустарының, оон-биле кады америк-даа улустун хой-интилизин негеселгенин шыдаптай, президент Никсон АКШ-тын кургак чер шериглериниң чамдыкын Муруу Вьетнамдан үлдүрер ужурга таарыжыр, тайбын дугайында чугалажыр ужурга таарыжыр.

Ычала-даа ол, оон-биле дайынны үргүзүчүлүктен ойналап турары ол эвес-тир. Харин-даа дайынны ол улам күөскөдүр, бозбалааткыларны улам араатандып, кал-баргылап, кижилерин амы-тынып сооксаа чокка уузул-каар сорулалыг улам күчүлүг олуруңу чексекти ажылап турар.

Каттышкан Штаттар Индий-Кыдаттык чекселериниң мыкты улам бозбалааткылар хевирлерин төлөөр шал кылап алган, ычанаган килер үеде оларны чогуу килеңер ажылаар деп тургалып дугайың амы үеде кым-даа бозурелдиң-биле чугалап шыдаас.

— Хамаарышпас бозур чоруктун байдалына Вьетнамдык, Лаостун болгаш Камбоджаның улустарына тайбын болгаш хостог бозур эргени тыныктыр негес түр бис!

— Делегейиң ол демекселеринде бодунуң чекселерин күштерин шийтүзүп союуралдыктын чокка, долгуз-биле үлдүрерин, оларны үлдүрериниң тодаргай хүлүп айтырар, Индий-Кыдаттын улустарына хуур агаар дайынны болгаш калдык-даа дайын чорудулгаларын союуралдык Каттышкан Штаттарынн чазалаң негес түр бис!

— Индий-Кыдатта оларын тургузуу алганы дайын чорударында база неоколониализмни ботталдырында ажылап турары чалга эрге-чарычталары камчалар-даа деткир чорукту союуралдык, Индий-Кыдаттын улустарына боттарының салым-хуузу диттыкында калдык-даа холгаларлаат-ны чокка хостог шийтирелер арганы бозир АКШ-тап негес түр бис!

ВЕРСАЛЬ, 1972 чылдың февраль.

Экономикаже ханылап, удуртулганы экижидер

Көдө ажы-агыйны улам ыңай хөгжүдүп, колхозтарын болгаш совхозтарын бодурулганы бажылаарына Коммунисттик партияны, Совет күрүлениң политиказы ботта-дырбышап, Тывалың чоңу, ылаңгыя тарыялылары, мал-чылдары эргеп чынып чамдык чедип-чарычталып болган. Республиккада совхозтарынн кыйыктыг бода малы 1970 чылдыңда 2,2 хуу, илээр малы 2,6 хуу, хаян — 24,3 хуу, ийи малы — 3,8 хуу өскөн.

Тоску беш чылдың баштайгы чымында 1970 чылга дөңсөргө бистип совхозтарынык 6534 центнер эгетин, 7214 центнер сүтү, 34 центнер дүңү хойлу-бүдүргө, Ылаңа хуура-мын 1970 чылдыңда 952 муң ботбакты хойну берген, инектин сүтүкү база элэң болгон. Бо бүгү бода совхозтарынн күрүлгө сүт садар илалы 106,8 хуу, дүңү — 100,3 хуу күөсөдүнүң илалы болгон.

Улукке таарымаккай эсэ эргеп чынып белең элэң хой ажы-агыйлар тарып болгаш өскө-да мурунгалар талаан-биле эки дунтуз оостуруп ажалган, бүтү хозу ажылың организаствы чоруткан. Мал кыштагаларының, чынык хозу ажылыга белеткенге кичирериниң улаңдырып турар.

Республиканың совхозтарында 12 сазгыч боттарында бажылаан бодук инектериниң бирээндө-не чыда уш топпанд ору, 60 сазгыч 2 топпанд ору сүтү саткан. Ол илчир 77 хойжу дүк кыргалдында бекке көргүзүлүг бозу-бушап, төрүрү чүк хойга оаштыр 100-132 хураганы менди доруктуруп оостурун.

Мооң-биле кады бар күштү болгаш ишти кураадымын четче, чон ажылапай турарында бистип совхозтарынык улук четестер илээр. Ону РСФСР-ниң көдө ажы-агый министрствозунун 1971 чылдың ажы-агый, сазгыч түңүлени талазы-биле үлүңүлүгүлүг бажы комиссарының Кызылта болгаш хураганы ошалаң айткан. Алаа совхоз директорлары, хойларын болгаш районларын көдө ажы-агый эргелелериниң начальнигери, чамдык агрономнар, зооветеринария ажалдакчылары олурункан.

Республиккада 27 совхозтар эргеп чынып он бир совхоз 368 муң рубль каржылап, он алты совхоз 294 муң рубль оорулалы ажалдап. Бар эвес «Межестей» (директору В. Н. Кожушко), «Кол-Тей» (директору А. И. Ломов), мыкты муштү совхозтар бекке оорулалы ажылдап болза, ишти көрүдүп ажылапкан ырактан эки бозур турар. Күн-ажы-агый бодурулганы бажылапкан, продуктивнык тыныр инектериниң, кылаңа дөң демекселди кошпалган, ишти кураадымын четте ажылапкан көлөңдөдө чамдык ажы-агыйлар өңдөлөгөн, хойлар каржылап бозу турар. Чижээ, «Наймар», «Барлык», «Чыраа-Бажы», «Шек-пер» совхозтар эргеп чынып багып ажалдап.

Четпестериниң кол чыдагыны чер ажылапкан муштүрары, оон үлүң-дүңүктүрүп бекдери дөң демекселди кошпалган, иштининиң маалында карыла ууз, кызыраар чорук хой бозу турарында, ажы-агыйны эсэ, оорзоп сазгыч-даар, өтбөт-үчөт чок чоруктары чылдарына шийтирер дөңгө алган көлөңдөдө. Ол дугайы үлүңүлүг бажы комиссарының удурткучу, РСФСР-ниң көдө ажы-агый министрствозунун Чен-Совир дөңсөргө амы-биле боду-рулгэ эргелелериниң ажалыңгыны оорулалы Н. И. Андреев хурага түңүл чыныгы тодаргай айткан.

В. БАЙР.

Версальга болган Бүгү-делегей Ассамблеязының РЕЗОЛЮЦИЯЗЫ

ВЕРСАЛЬ. (СЭТА-ның тускай корр.). Бо ассамблея болза Индий-Кыдаттын улустарының демекселди деткирерин-биле кылаң чыгылардан он хой тоңо-агыйларын чынып болгаш Индий-Кыдаттын улустарына тайбын болгаш хамаарышпас чоруу дээш Бүгү-делегей Ассамблеязының түңүл хурагында чыгыс үл-биле хүлөп алаң резолюцияда дөңсөргөн. Вьетнамды, Лаостун болгаш Камбоджаның улустарының чоруду турар демекселди чугалажы, а ол илчир оларын демекселди моон соңгаар улам илчир-лиг деткирериниң эргелел чугалажы-биле делегей улам тодаргай-биле медереп белең турар апарганын оң чедип-кенин көргүзүп деп, резолюцияда чугалап турар.

АКШ-тың чазалаңгы стратегиязы баш муштап чорутка килер деп ол документте чугалап турар. Индий-Кыдат дайыны удуз күчүлүг лимиттерин бүтү делегей болгаш Каттышкан Штаттарынн бодуңда-даа улам кыла-рып турар. Чогуңа оон ужу-руда президент Никсон база каттап кажарлаашкыны кы-

лап, 8 чүлүлүг тургустунган паланы чаралап, дайыны улам кыла-рып-биле тодар-гай кылаңыңкыны кылаң. Ол санадары херек кыла-да ап көр болза, боздур хоо-узу чугалурун оон турар.

Муруну Вьетнам Республиканың Резолюстү түр чазала-ның 1971 чылдың июль 1-дөң чедир чүлүлүг тургустунган са-лында айткан турар арга-лар-даа демекселдикиниң шийтирер ужурут деп, резолюцияда дөңсөргөн.

Делегей хемчээлине каттышкан хөдөлүшкүн дээр-де тайбын дөң ол демекселге тынч ууш болуу микит кү-дүрүп резолюцияда айтты турар. Индий-Кыдаттын улустары боттарының демекселге чаласкан эсэ деп чүвениң дөң лимиттерин база херети-лен турар.

Делегейиң улустары сырып каттышкыны-биле хөдөлүп турган, Каттышкан Штаттарынн чазалаң Индий-Кыдаттын тайбыны каттап тургузарына алдалап шалдарын резолюцияның түңүлүнде айтты турар.

В. БАЙР.

Беш чылаң кижилери

ХООЧУН КАДАРЧЫ

«Алан-Маалар» союустун хойжуу Дамы-Намчал Чырай-оолонго Оролжак төсүгү беш чылаң баштайгы чылаңда чүе бозуру хойга оонаштыр 110 хураганы доруктуруп оостурун. Бо чылаң оон хой хураганы амыр-хон хойуң чайгы эсиртиргелерин эки чоруду, эсиртиргелери чогуур ой-үңдө организаствал, кымын оларны шын таарыштырып келген. Төрөк хойларга болгаш чаш хураганыларга бээр чек-нерин бодунуң куу-бу-биле белеткен алган.

Кадарчының хоо амы үеде кидин түзүп оолдот эгелээн. 237 хой төрөк оон 45-ки ийнесте, хураганын менди. Малдың чаш тогуң чынык-даа башты хойларга дөң үргүзүчү дөңсүрүлгө, ажалда, чектерилгелерин экижидер.

Дамы-Намчал Чырай-оолонго Оро-Шоде хойжу брига-дада партия бодуңуң удурткучу. Хойуң баш санын о-стур, продуктулуг чорун бекдир хемчеглерин боттады-рынык коммунисттериниң кичирерини улаңдырган. Хойжу-ларынн ортузунда агытас-массалы ажылды чоруду турар.

А. КУМАЯК.

СЭТА-ның дыңнадыы

Космос делегейи шийтирер программазында дүшү-тур 1972 чылдың февраль 14-те Москваның-биле 6 шак 28 минута турда, Совет Эмгекчил-ден автоматтыг станция «Луна-20»-ны салып үндүргөн.

Ужудуушкунуң сорулгалы — Алың болгаш оон чогуулуң делегемерин эргеп бозу-бу-биле шийтирериниң үргүзүчүлүгү бозур.

Станцияны Айже салып үн-дүрүшкүлүн Черниң кыла-мал эсирчегиниң орбита-

зында боттаңдырган. Станцияны шийтирериниң сапал калдыгы чок траектория-биле чоруп турар.

Телеметринг мэдэниң сап-туулгелерин бозуура аларга, станцияны системалары бол-ган аргаттарын чогулгалы ажылап чорут. Чер кырында команддала-сапалга көм-дөниң станция-биле иде-гелдин харылаашы тууду турар. Башкарылган-сапалга төвү кээп турар мэдэлерин ажы-лап кылап турар.

Районда хойжулар аразында чарышты организаствал. Саанчылар база чарышты турар. А инек кадарчы-лар — чок. Бо чедир көрбөс түлү-үс-тур. Ам бо үеде мал ажылыны мурунчаларының хурулгалы, үл-гери — өскөлгө дика чугула чүтү бозур. Ону пропозиталары, негес-релери партия ажылакчыларын-дан, хой-ини организастваларын-дан негес-релери турар. Кижилер-биле, дүк-сүт, аң бодурун турар малчыны-биле хуу бодурун ажык, хары-ны хурулгалы бекдери — кыштагалар-ны эки эрттирерини кол аргам.

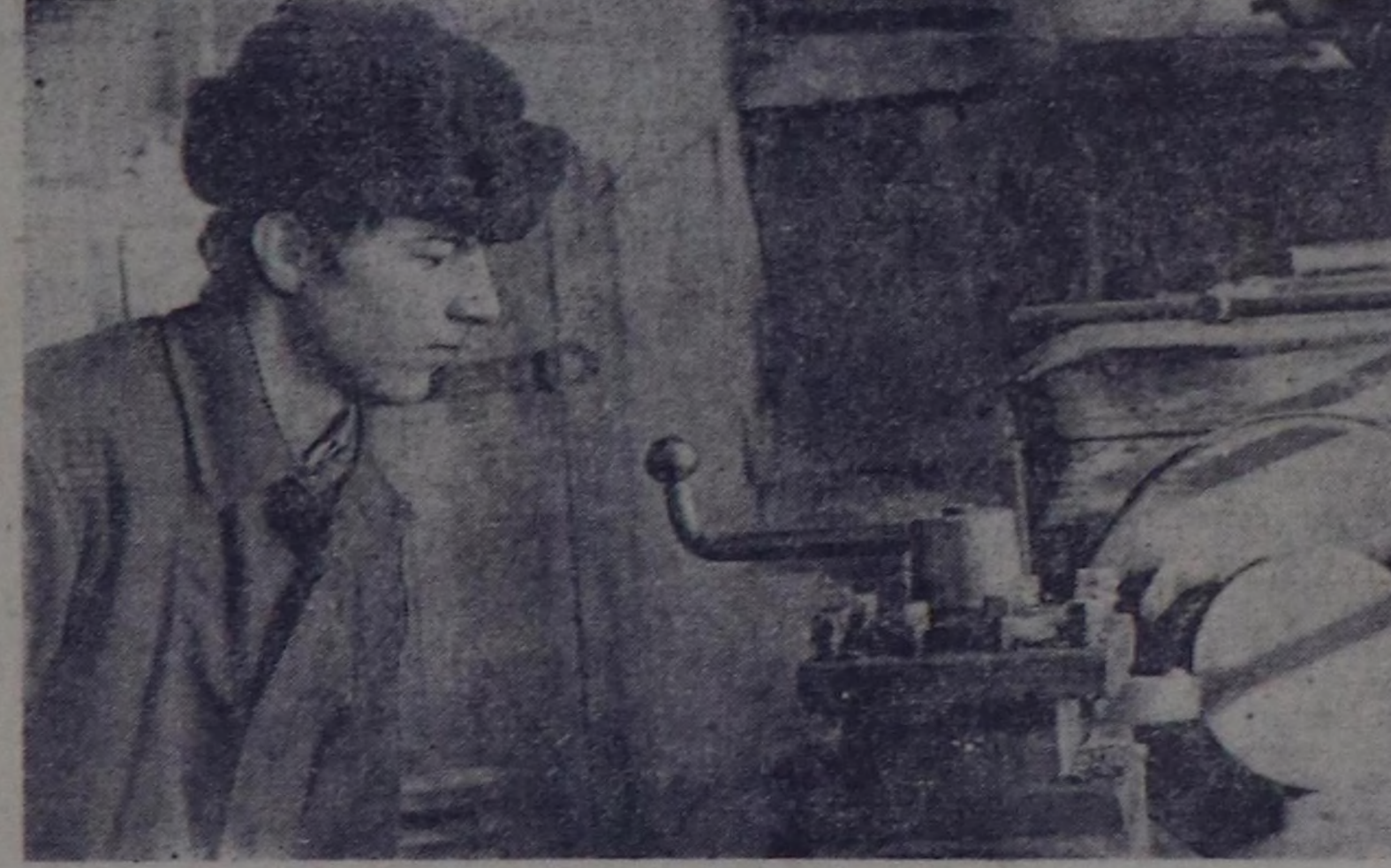
Тудугжуларга шаңнал

1971 чылдың дорук калдыгында «Тыва дорук туду» эргелелериниң коллектив эки ажылапкан, тудугжуларынн Бүгү-делегей Ассамблеязы чамдык кылаңа эки түңүлүг бол-ган, 4200 рубль түңүлүг илчир амыр шаңналы ал-ган.

Ак-Довурактын тудугжу-лары эргеп чынып туду-монжас ажыдарының-дем-чээли 3002 муң рубльге мурунку чылдан улаштыр-ган. Бир эсэ 1970 чылда 236 муң рубль каржылап турган болза, чаа беш чы-мың бүртү чымында эрге-сэ 88 муң рубль оорула-мз болган.

Ажы-агый коллектив тоску беш чылдың ийиң чымында база бекке кө-дүрүшкүлүгү ажылап кырылган.

Анык хоорайның туду-жулары январь айда 380 муң рубльдин туду ажы-дарын кылап турган, 384 муң рубль чедирген. Ам тудугжуларынн аразында бо ажы-агый чымын паланы оонашкын чедип-кениң күөсөдүн, СССР-ниң тудурулгалы-ның 50 чыл юбиле тапты-гууражыр ботто социали-стик чарыш калбарган. Ол мурунку бодурунда Дамы-Намчал-Намчалын, Са-лак Кара-оолдун удурткы-ны башкарган. Олар Ар-баймын бажың Сетончик-тер бригадалары чоруп ту-рар.



— Сентелгени калдык арга-биле чоруду турары? —

— Бекдирер амыр-биле кы-лаң арганы ажылап турар. Чижээ, моторларын бир чекте, одалга аппараттарын өске чекте, эсептериниң дөңсөргө-нүкүзүндө кылап турар. Бек-дирер бүртүңдө тускай аме-конт бажылаан. Ажылды ыт-чаар организастваларга, кижилерин чарычсагы бекдир,

турбас. Мергежила улуг, кы-лаң турда амыр, үзүс эки шыярың кылаң.

— База бир мотор белең болган! Хуулаң ап көр, Миха-ил Андреевич — деп, мотори-стериниң удурткучу Алек-сандр Суханов хойгу хуу-дурешканын, мастерская эрге-лелерин чугалайдыр.

— Эр-хейлер! — деп, Михаил Андреевич оларны мактады ой. — Шунту сентеп дөңсөк

Мастерскаяда маска, доңу-пун, демпир-дестин, станоктар-ны дааш-шымон бир дес-ки, үзүктөл чок даңжылашап, харын-даа шалыкчы күш-ажылдап хозкуму кылдыр салгыдырып туруп калды.

К. АРАКЧАА,
«Шынык» тускай корр.

ЧУРУКТА: токар В. Садо-вой.

Кыштаглаашкын — хүннүн айтырыы

Чон-Хемчик районун дөңсөргө кылаң хар шуглапкан. Калыр бажыларынн шораныларын, улук ар-тары белең хар дуб алган. Оон ка-лында дүңүлүп, халып, чоңоолор ха-маан чок ийлерин, ортулааштары хортук баскан. Эрткен чай каан, бер-ге болганында онт-сиген база по-олтү үмкөн. Агаар-бойтуе мындыг шийрин болганында иштинин ма-лын кыштап хуу алыр, оон чаш тауу менди доруктары, дөңсөргө-лүн кошкатызы чергелин айттыр-лар партия, совет, ажы-агый органи-зацийны, көдө ишчилериниң кичирериниң төвүңе турары чөп.

Кыштаглаашкының амы байдалы союурал, чамдык айтырлары СЭКП Чон-Хемчик райкомунун се-кретары А. А. Родченкога бистип көрөсөргө алынып салган.

Хой ажылында ам «дүжүт ажаа-дык» кидин түлүктөң, бо талазы-биле байдал нандыгы, Анатолий Александрович?

— Бо чымын районун ажы-агыйларында 67 муң 300 баш хире хой, ошкү, оолдур ужурут. Ам дээринеде 21 муң 600 хире алай, хураган алылган. «Чыраа-Бажы», «Алан-Маалар» совхозтарда хой

оолдашкыны түлүктөң. Дика хой малчылар кыштада доңкун хүне-ринде-даа ажы-агыйны суларатпай, хойну тын ажаң, парактап турар. Хойжу кышка калчаар белеткенге-ли, түңүлүг база ыңай болу-дур. Чижээ «Алан-Мааларын» муру-накчын малчыны О. Дамы-Намчалды көргүзүп болур. Чымын хойну эки сентирткен, чогуур өйүндө тарып бо-залдылга кырген. Ам оң кодаңында 300 чыгаң чаш хураган менди дорутуп турар. Ындыг чикектерин районун өске-даа ажы-агыйларында көргүзүп болур ийиң.

Кыштаглаашкыны организаствы беким дөңсөргө эрттирер дээш чер-чеперле партия организаствалары, партия, райому калдык хемчеглерин ап турарың?

— Ук айттыр ам онга чиде болу-ру билдингир. Район чымын мал чечин хойну курлап алыр дээп чам-да ажыларын кылаң. Ыланга бо талазы-биле «Искра» колхоз элэң чедип-кениң ажылаан. Ычала-даа иштинин-биле кыш / биске тергилни берге, нарын ишталда боон тур. Кыштагалар дөңсөргөдөринеде хар кымын, халаш калдыр хортукту кылаң. Чамдык малчылар тык

бергелээшкынверге Оларын тура-соруун көдүрүшкүн, боттук дузаны паркомнар, партия бекдирер, көдө Советтер, специа-листер, удурткучулар чедирер ужу-рут. Ийити дүштү каттыштырып, шын улаңышкыны дыйы шийи аларында чедип-кениң хамаржыр.

Партия райкомунун бирозунга кыштаглаашкын айттырып чангыс эвес уаа сайтарган. Кыш эргеленде «Искрага» улуг хар чатган. Колхоз баштаар чери, парком дыйы чору-дур хемчеглерин ажылдап кылырын бөрө негез. Колхозта байдал (агаар-бойдустун аан) ам-даа нарын хевээр. Ычала-даа кышка удуз демексе-ди комплекстиг ланын тургузуу, ону бозуура ажылдарын чедип алган-дан ажы-агыйда улуг хорамча, когарал болбаан. Хууну-не 12 тра-кторну оларларже далайы тыгтырып үндүрерин организаствал. Мал ош-таар чери ажылды аргыларга бек-чегелерин малчы колданырже сүг-сөөртүр автомашиналарга база авто-далаларга орутуу дескелен далай-даларын боттаңдырып турар. Малчы-нн бодуңда хомур-дан, олар туул-бурунган, Ындыг черге чаш хура-ган малчы хой кылаң тургузуу азыраа-

тарышкан, рын бозаарга, байдал берге-дир. Ы-чала-даа малчылар каш дыйык ку-жаңыла-даа малчылар ажылдап турар. Бо дээрле партия райкомунун шийтир-леринде практиктиг түңүлүг үн-дүрениң чижээ-дир.

Бо талазы-биле онза бергелеп ту-рар чер каймы?

— СЭКП-ниң ХХП сьездин ат-тыг совхоз. Оон Хондирей салы-бында мыйыстыг бода мал-да, хой-пуң чаш төзү-даа хорал турар. Оон кол чыдагыны — мал чечиниң чедип-кениңде эвес, а ажы-агыйда эвес, харысалага чок чорук боду-дур.

Совхозтун дирекциязы-даа (дирек-тор эл Ничен-оол), парком-даа (секретары эл Ондар), Хайыракан көдө Совет-даа (күөскө дарагы эл Сат) Хондирейде хурулгалың бай-далды чогуур демексэ көрбөниң ко-дөң. Ында хойжу О. Чотаниң ко-даңында төрөк 184 хойнуң 19 ху-раганы өлгөн. Алаа кым буруулаңа? Кышка белетке чок болганында хураган калашкын чокка чаа хоз-бажы-биле туткан. Чынык калаш-орбунга доразы ойбак, соок, дөң калаш-бонган, Ындыг черге чаш хура-ган донуп, баксырап турбастың ар-

газы чок. Оа-ла салбырда хойжу М. Оббөң-оолда байдал база ың-дык инек кадарчыны М. Аржай-оолдун кодаңында малдан 38 молдурга өл-гөн, артыканын чудуп турар.

Бо бүгү чүтү чугалап турарың? Ук айттырың мырыяй чоктоа райкомунн бирозунга чугалашкан. Ажы-агыйлар кыштаглаашкыны чогулгалыг эрттирер дээш хемчегле-риниң ажылдап кылаңыны, чоруду турар чүдүлериң чугалашкан. «СЭКП-ниң ХХП сьездин» союустун удур-тулгалы боттук хемчеглерин ап чорут-талың илээр. Совхозта мал чечи-четир. Удурткучулар бүтү харыс-агыны салбырже (эргелелерин эл Доржу) чүтү каттан, а салбырын дарагалары, специалистер малчына-рын, кадарчыларынн долу күжө-линиң-биле карак кыла ажы-агый-дарын чедип албаан. Хондирейде байдалды дыйы эдериң бөрө совхоз-тун негез. Райкуускомунн көдө ажы-агый эргелели болгаш тускай комиссия ук салбырда малчыларны ажылың контролыга ап, дуза чедир-иниң паланы тургустан.

«Сүт-Хал», «Алан-Маалар» сов-хозтарда бода малдын хорамчалы-улаң. Паркомдарынн кижигинерин,

специалистерин кодаңнарда быжы-лаан. Олар организа-шкынниң практиктиг дузаның хемчеглерин ажылдап кылаң. Чамдык малчы-ларга немедө күштү берген, сак-малчыктер-биле быжылган ам-даа күштөдирер сорулга салды-ган.

Мал чөм-биле хандырылганы күштөдирер дээш чүтү кылап ту-рарың?

— Эрткен чылдың 60 үзүлгө бо-дурга, мал бажыңан хорамчалы кө-вүдөөн. Бо чорукту моон соңгаар бодурулгалы-биле малды эки ажаар, оон чон районун шын салгып алаар. Талды райондан саан өвөр-тулгени ам-даа уламчылаар алаар. Комбикорм сөөртүр автопаркты улам ажыктыг ажылаарының сорулгалы тургустунган.

Куданнарда, фермаларда бар мал чечин онза кымын болгаш чон ажы-агый эргелели болгаш тускай комиссия ук салбырда малчыларны ажылың контролыга ап, дуза чедир-иниң паланы тургустан.

«Сүт-Хал», «Алан-Маалар» сов-хозтар

ХІ КЫШКЫ ОЛИМПИЙ ОЮННАРЫ ДООЗУЛГАН

СОВЕТ СПОРТЧУЛАРНЫҢ ТИИЛЕЛГЕЗИ



Якушев, Александр Рагулин,
опев, Валерий Васильев, Влади-

дрии, Евгений Мишаков, Анато-
горовский, тролей Анатолий Торо-

САППОРО. (СЭТА-ның корреспондентилери). Макоманаи-
кий 5:2 санга доозулган. Ын-
чангаш хоккей маргилдазын-
бүрүүндө көрүп турдуvus. Ча-
газлар, телеграммалар узук-
лар 76-лөп састырып кутул-
беш дээрбентик болгаш «Ден»

«Денвер 76» деп сөстөртүң дүрзү-
зүн кылган. «Денвер 76» дээр-
ге, дараазындагы XII кышкы
Олимпий оюннары АКШ-тын
Денвер хоорайга 1976 чында
эрттирер дээни ол. Байыр-

лыг. Саппоро, четтirdивисх деп олимпикадагa киришкен 35 чурттуг спортчулары чугаалап, байырлаганы турган. Делегейниг спорт амьдыралынгa утундаурбас хунерниг байырлалы ынчаар дээдэулган.

**АКЕКВР
ЭКРАНГА**

ФЕВРАЛЬ 15-ТЕ

— 19.00 — Гелмөчдөөр. 19.15 —
— «Чүгөс далайке...» Доку-
менталдыг фильм. 19.35 —
«Бистиң планетамыс». Дамчи-
дылга. 20.05 — «Таджик
ССР» Документалдыг фильм.
20.15 — Гелмөчдөөр. 20.30 —
Чарлаалар, реалда. 20.35 —
«Чер хөхчээзчилериниң уло-
ры». Уран-чечкен кино. 21.50 —
22.30 — «Буквоначалны ке-
иззелери». Фильм-концерт.

Бөгүн республикага бүткүл аялгы, соңгу районнарга бичкелер чыгар. Хат кошкөк. Агаарнын температурасы дагыгы районнарга 10—15, өскөлөргө 17—22 градус соор.

Кызылга шокор булуттаар чабас. Хат кошкөк ботур. Агаарнын температурасы 18—20 градус соор.

Редактор В. С. ШАРАВИИ.

КИНО

ФЕВРАЛЬ 15-ТЕ

«НАЙЫРАЛ»: «Дээрги мындагыларның хаазы» (1-ги, 2-ги кезектери) 10, 13.20, 16.40, 20 шақтарда.

«КАА-ХЕМ»: «Ақ-бөк оттуу»

суургазы 15, 16.50, 18.40, 20.30

Өнчүнү камнаар

Бир эвес Шагаан-
зи чолбачыларыныче
наарыны муромдой.

• «СЭКП Тыва обкомунун кезиктүүгү, «Тыра-Байы» сохалыктун мурунчасы хойжузу Очур-бол Чаджабеевич Мамгунгун отку.

**Александр Очур-оолович
МОНГУШ**
үр болгал аар ааразы-
ны соода мөчээни-бле
холбоштур оо ада-вези-
ге, төрөлдөринге совхозу
парткому, дирекция тери
ханы каймыдалык илер-
гөвлөп тур.

олун неделяда

6 катап үнер

TC 00345
